

Rode wijnen uit ZWITSERLAND

De drie taalgebieden

R o m a a n s   Z w i t s e r l a n d

Het wijngebied in het westen van Zwitserland ligt verspreid over de streek van de 3 meren, en de kantons Genève, Vaud en Wallis.

De meest voorkomende druif in wit is de Chasselas, in rood zijn dat de Pinot Noir en de Gamay. Wallis op zich vertegenwoordigt in Romaans Zwitserland reeds bijna de helft van de aangeplante oppervlakte.

Het bezit daarenboven een uitzonderlijk grote variëteit aan druivenrassen, waarvan een belangrijk deel lokale soorten. Deze wijnen kunnen hun gelijkenis met de Franse burenen niet loochenen; ze hebben een mooie evenwichtige aciditeit, net zoals de naburige Savoie-wijnen, of de iets verder afgelegen Bourgognewijnen.

Zelfs de vendanges tardives (of late oogst), die men hier Grains Nobles Confidentiels noemt, bewaren een evenwichtige frisheid.

I t a l i a a n s   Z w i t s e r l a n d

In het Zuiden ligt Ticino, dat bijna volledig met Merlot is aangeplant. Hier krijgen de druiven volop zon. Het zijn warme wijnen, die dicht aanleunen bij de Noord-Italiaanse stijl. Ze bewaren hun eigen karakter, dat meer bepaald wordt door de ondergrond dan door de wijnbouwer.

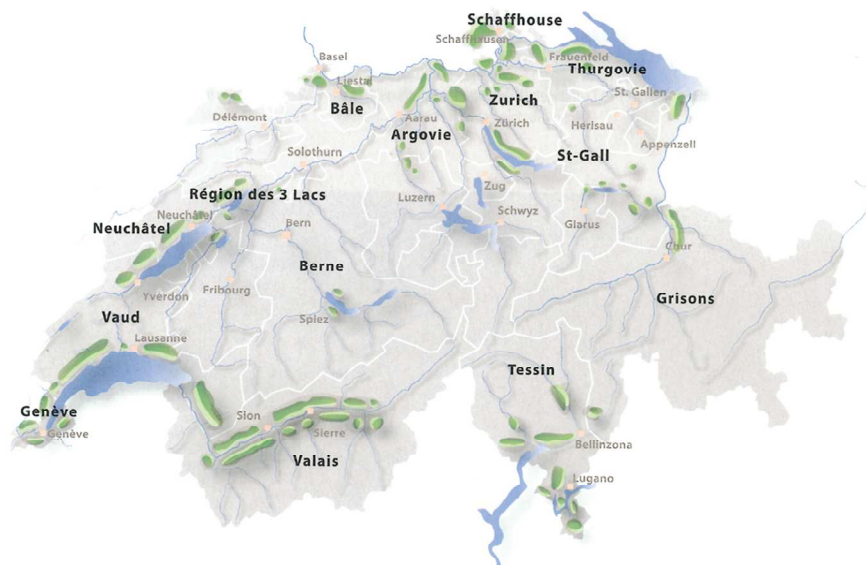
D u i t s t a l i g   Z w i t s e r l a n d

Dit wijngebied strekt zich uit van Graubünden tot Basel, of van het oosten tot het noordoosten. We trekken hier voorbij Sankt-Gallen, Thurgau, Zürich, Schaffhausen en Aargau, om de belangrijkste te citeren. De Blauburgunder (Pinot Noir) overheerst er in rood, terwijl de Müller-Thurgau meest voorkomt in wit. Zowel de witte als de rode wijnen zijn hier zeer fruitig. Ze doen denken aan de Duitse en Oostenrijkse wijnen, omwille van de vinificatie en ook om de wijze van consumptie : deze wijnen drinkt men meestal buiten de maaltijden.

Totdaar het Zwitsers wijngebied in zeer grote lijnen. In algemene termen neigt men gemakkelijk naar stereotypen, vandaar dat een meer precieze kijk noodzakelijk is om het belang en de rijkdom te vatten van dit onbekend wijnland

Het Zwitsers wijngebied van west naar oost

De ronde van de kantons

- D e S t r e e k v a n d e D r i e M e r e n

De wijngaarden van dit gebied liggen op hellingen met zuidoostelijke oriëntatie, rond de meren van Neuchâtel, Bienne (kanton Bern) en Morat (kanton Freiburg). Het is het kleinste wijngebied van Romaans Zwitserland.

Aangeplante oppervlakte : 945 ha verdeeld over 605 ha voor Neuchâtel, 235 ha voor het meer van Bienne, en 105 ha voor Vully (meer van Morat).

Het klimaat is droog en kent voldoende wind. Het is er zonnig, met 1680 uur zon/jaar.

Gemiddelde temperatuur = 9,2°C dankzij de nabijheid van de meren die een regulerende werking hebben. Ze veroorzaken echter ook herfstnevels.

Normale neerslagwaarden.

De ondergrond bestaat vooral uit klei en kalk uit het Juratijdperk.

D r u i v e n r a s s e n :

Wit : 80% Chasselas + Pinot Gris + Chardonnay + Sauvignon blanc + Müller-Thurgau.

Rood = 95% Pinot Noir + Gamaret/Garanoir.

AOC : Neuchâtel - Lac de Bienne (Bielersee) - Vully (Wistenslach in Duitsland)

De Chasselasdruiven behouden wat koolzuurgas, hetgeen hen een wat speels karakter geeft.

De Pinot Noir laat zich vinifiëren tot een fijne en fruitige rosé, die men Œil-de-Perdrix noemt.

Van de Chardonnay en de Pinot Noir wordt een goede schuimwijn gemaakt volgens de méthode traditionnelle.

- G e n è v e

Het wijngebied omringt de stad en wordt verdeeld in drie subzones : de rechteroever van de Rhône, of de Mandement die aanleunt bij de uitlopers van de Jura ; 'tussen Arve en het meer', aan de linkeroever van de Mandement ; 'tussen Arve en Rhône' ten zuiden van Genève.

Aangeplante oppervlakte : 1450 ha verdeeld over 273 ha voor 'Arve en meer' ; 297 ha voor 'Arve en Rhône', en 879 ha voor de Mandement.

Gematigd klimaat door de nabijheid van het Lemnmeer, en tevens beschermd door de Jura en de nabijgelegen Voor-Alpen. De gemiddelde temperaturen variëren van 0,5°C in januari tot 19°C in juli.

Neerslag = 930 mm. 1979 zonne-uren/jaar.

In de ondergrond vooral morenen en molasse voor de Mandement ; 'tussen Arve en Rhône eerder kalkachtig ; 'tussen Arve en meer' zware klei en kiezelrijk.

D r u i v e n r a s s e n :

25 druivensoorten ! De voornaamste in wit : Chasselas 38%, Chardonnay, Müller-Thurgau, Pinot Blanc, Aligoté, Pinot Gris en Sauvignon ; in rood 38% Gamay, Pinot Noir, Gamaret.

AOC : Chouilly, Satigny, Peissy, Russin, Dardigny, Lully, Barbonnex, Cologny, Jussy, Choulex, Hermance, Céligny, Collex-Bossy.

- V a u d

Het wijngebied van Vaud wordt onderverdeeld in 4 zones. De twee belangrijkste - La Côte en Lavaux lopen langs de oevers van het Lemnmeer, van Nyon tot Morges voor de eerste zone, van Lausanne tot Montreux voor Lavaux. De Chablais vervoegt de Rhône ten oosten van het meer in Bex. De Côtes de l'Orbe en Bonvillars liggen in het noorden, en bedekken de zuidelijke punt van het meer, de Vully vaudois strekt zich uit ten zuidwesten van het meer van Morat.

Aangeplante oppervlakte : 3.820 ha

De zuidelijke oriëntatie van de randen van het meer, en de steile hellingen die op sommige plaatsen tot 70% halen - tussen Epesses en St Saphorin, zorgen voor een maximale zonbeschijning en een efficiënte 'opdroging' van dit wijngebied. Door de uitgestrektheid en de diversiteit van deze wijnzone hebben we hier te maken met een veelheid aan microklimaten, die

elk afzonderlijk dienen bestudeerd te worden. Het is eenvoudiger ze te herkennen in de verschillende wijnen met hun eigen karakter, in de Chasselas, de druivenkoning die 80% van de aanplant vertegenwoordigt.

Wijnen met dominant fruit vinden we in Luins, Vinzel, Coteau de Vincy en Tartegnin (La Côte), in Vilette, Epesses en St Saphorin (Lavaux), en tenslotte in Bonvillars in het noorden.

Wijnen van het minerale type treffen we aan in Féchy (La Côte), in Lutry, Calamin, Chardonne en Vevey (Lavaux), in Yvorne, Ollon en Bex (Chablais) en in de Côtes de l'Orbe en Vully in het noorden.

Wijnen met fruit én mineraliteit in Mont-sur-Rolle (La Côte), in Dézaley (Lavaux), in Villeneuve (Chablais) en in Vully in het noorden.

De sterk verschillende ondergrond - van Triaskalk tot morenengletsjer, geven nog extra nuances aan deze typologie.

Chardonnay, Pinot Gris en Blanc, Müller-Thurgau, Gewurztraminer, Doral en Viognier vervolledigen het wijnpalet in wit. Gamay, Pinot Noir en Garanoir/Gamaret nemen het resterende deel in van de rode druivenrassen.

AOC : alle reeds in de types vermelde namen met daarenboven Morges, Aubonne, Perroy, Bursinel en Begnins voor La Côte.

Dézaley en Calamin behalen een Grand Cru-status.

- Wallis

Het Wallis-wijngebied volgt de oostelijke oever van Rhône over ongeveer 100 kilometer : van het Lemaneer, waar de hellingen vlak tegenover de Chablais van Vaud liggen, tot aan het verre Visperterminen dat meer dan 1100 meter boven de zeespiegel ligt. Het is met voorsprong het belangrijkste Zwitserse wijngebied : de 5.250 ha leveren ongeveer 40% van de totale Zwitserse productie op.

Wallis ligt in een ingekapseld dal, beschermd door de Alpen. De wijnstokken genieten er van een overvloedige zon : 2.094 uren zonbeschijning, een gemiddelde zomertemperatuur van 20°C en een warme, droge wind - de Foehn, die stroomopwaarts van de Rhône waait en de laatste oogsten van oktober blijft opwarmen.

Het enige probleem hier is de zwakke neerslag - ongeveer 600 mm. Dit gebrek wordt gecompenseerd door een toegelaten systeem van irrigatie. De magere, zeer steile en waterdoorlaatbare ondergrond kan echt niet zonder. Tot daar de extreme omstandigheden waarin moet gewerkt worden, maar die toch een kwaliteitsvolle productie opleveren.

Dominerende ondergrond : graniet rond Martigny en Fully, aanslibsel rond Chamoson, kiezel boven Saillon, leisteen in de omgeving van Sion en kalk voorbij Sierre.

Hier moet de witte dominantie wijken voor de Pinot Noir en Gamay die respectievelijk op 1817 ha en 972 ha aangeplant zijn, tegenover 1748 ha voor de Chasselas. Deze laatste blijft echter de onbetwiste meester van de vallei, en krijgt hier zelfs - en enkel dan ook hier in Wallis - een andere naam, de Fendant !

Net zoals in de Vaud, zal het karakter van de Chasselas/Fendant variëren naargelang de ondergrond waarop de druif groeit : een kiezelrijke bodem maakt hem fijn, de klei levert een sterke gewaarwording op, kalk maakt een wijn vol en rond, op een ijzerhoudende ondergrond wordt de wijn mineraal.

In tegenstelling tot andere meningen kan de Fendant goed verouderen : na 5 of 10 jaar toont hij nog een onvermoede complexiteit met honingtoetsen en aroma's van droge vruchten, versmolten in een wat vettiger textuur.

De Sylvaner, die men plaatselijk Johannisberg noemt, neemt 215 ha leisteen en kiezelrijke grond in. Hij komt iets rijker over dan de Fendant en laat zich vinifiëren in droog en moelleux.

Pinot Noir en Gamay geven in assemblage een nieuwe appellatie Dôle. Er zijn drie mogelijkheden : ofwel wordt deze wijn gemaakt van 100% Pinot noir, ofwel van een meerderheid Pinot met Gamay, ofwel op basis van 85% in assemblage Pinot/Gamay, aangevuld met meerdere toegelaten rode druivenrassen.

Dôle, Johannisberg en Fendant vertegenwoordigen 92% van het productievolume van Wallis. De resterende 8 % wordt verdeeld over 40 druivenrassen. Dit kleine aantal staat voor de merkwaardige verzameling 'Spécialités' zoals de inwoners van Wallis deze noemen.

R o d e   s p e c i a l i t e i t e n

De Humagne rouge is niet het zusje van de witte, maar evenzeer autochtoon. Deze wijnen zijn solied en krachtig ; ze bekoren door hun tonus, de zacht gemengde toetsen van zwart fruit en humus. Een stevige en robuuste wijn, met rustieke kantjes.

De Cornalin, is een 100% Wallisdruif. Het is een veeleisende, laatrijpende druif, zuinig met fruit. De wijnen tonen zich aristocratisch, vooral wanneer de tannines versmolten zijn. Een rijke en elegante fruitigheid, getooid met zachte specerijen, bepaalt hun karakter.

De Syrah voelt zich goed in Wallis en geeft een wijn met een donkerpaarse kleur, een stevig bouquet met een geconcentreerde en krachtige fruitigheid ; we treffen aroma's van wit fruit en specerijen, met gedrongen tannines die - omringd door een mooie vettigheid en alcohol - het smaakpalet zijdezacht maken.

Wallis produceert eveneens roséwijnen afkomstig van de Pinot Noir en de Gamay, en schuimwijnen van de Chasselas, Pinot Noir en Chardonnay.

AOC : stroomopwaarts van de Rhône, Fully, Saxon, Saillon, Chamoson, Ardon, Vétroz, Conthey, Savièze, Sion, Grimisuat, Ayent, Lens, Miège, Venthôme, Sierre, Salquenen en Varen.
Grands Crus : Vétroz, St-Léonard, Salquenen (Salgesch) en Fully.

- T i c i n o

Als grootste slachtoffer van de phylloxéra dreigde het wijng gebied van Ticino te verdwijnen. De Merlotdruif van Bordeaux wist hier echter redding te brengen. Van de 7.000 ha aanplant op het

einde van de 19e eeuw kon slechts één zevende deel overleven. Vandaag zijn er op 85% van de oppervlakte Bordelese druivenrassen aangeplant (dit gebeurde in 1907).

De hellingen van Ticino zijn volledig op de zon georiënteerd. Het zachte klimaat hoeft geen vrieskou te vrezen. Het regent er veel, maar weinig overdag. Soms werpen hagelbuien tussen de bloei en de oogst een schaduw op dit idyllisch plaatje.

De Monte Ceneri verdeelt het kanton in twee delen: in het noorden de Sopraceneri met granieten ondergrond, in het zuiden de Sottoceneri met kalk en klei in de bodem.

D r u i v e n r a s s e n :

93% rood : 85% Merlot, 2% Bondola*, 2% Pinot Noir, Cabernet Sauvignon, Cabernet Franc.

In wit dus nog 7% : Chardonnay, Chasselas, Sauvignon en Sémillon.

Bij deze 7% witte wijnen - die afkomstig zijn van witte druivenrassen, komt er nog 5% Merlot gevinifieerd in wit bij: een originaliteit die belangstelling wekt!

*de Bondola, is een lokaal druivenras van voor de phylloxera: deze druif levert mooie fruitige wijnen, die sterk gegeerd zijn.

DOC: Ticino DOC voor de monocépagewijnen en Rosso, Rosato en Bianco del Ticino voor de assemblagewijnen.

- G r a u b ü n d e n

Dit gebied is samengesteld uit twee subzones: de Bündner Herrschaft met de dorpen Fläsch, Maienfeld, Jenins en Malans, en de Bündner Rheintal die de agglomeraties Igis, Zizers, Trimmis, Masans/Chur, Chur (Coire), Domat Ems en Felsberg omvat. De beide zones zijn gekend om de kwaliteit van hun Pinots noirs.

Aangeplante oppervlakte : 410 ha met een ondergrond die voornamelijk bestaat uit rüfen (puinafval).

D r u i v e n r a s s e n:

In wit : Müller-Thurgau, Pinot Gris, Pinot Blanc, Chardonnay en de lokale Completer.

In rood: is de Pinot Noir zeer dominant, en hier beter bekend onder zijn Duitse versie, de Blauburgunder. Verder nog de Garanoir, Cabernet Sauvignon en de Merlot.

Geen AOC.

- Z ü r i c h

Dit is het grootste oostelijk gelegen wijngedebied in Zwitserland met 644 aangeplante ha.

De Blauburgunder domineert dit wijngedied (60%), dat bestaat uit de zones Weinland, Unterland, Limmattal en dan nog de twee oevers van het meer van Zürich.

We treffen hier molasse en leisteen, maar ook kalk en morenen (Unterland); deze terroirs geven groeikracht aan de witte druivenrassen Müller-Thurgau, de lokale Räuschling, Chardonnay, Gewürztraminer, Pinot Gris en Sauvignon Blanc.

In rood verdelen de Régent en de Garanoir de resterende percentages na de Blauburgunder.

Geen AOC.

- S c h a f f h a u s e n

Het Schaffhauser Burgunderland alleen reeds toont het belang van de Blauburgunder in deze noordelijk gelegen wijnzone, die bevoeid wordt door de Rijn. Het gebied wordt gevormd door meerdere subzones rond de stad Schaffhausen, om dan met een spectaculaire beweging af te dalen naar Stein am Rhein, dat vlakbij de Bodensee gelegen is.

Aangeplante oppervlakte : 490 ha met vooral ondergrond van molasse en kalk.

D r u i v e n r a s s e n :

Müller-Thurgau, Pinot Gris en Blanc, en Chardonnay in wit ; Blauburgunder en Regent in rood.

Er zijn enkele AOC's.

- A a r g a u , T h u r g a u , S t - G a l l e n , B a z e l , B e r n e n ...

Een mozaïek van percelen - kleine en middelmatige wijngaarden hopen zich op tussen Sankt-Gallen en Bazel. Aargau telt 400 ha. Hier worden de Blauburgunder en de Müller-Thurgau verbouwd, net zoals in het kanton Thurgau met zijn 270 ha en dat van Sankt-Gallen en zijn 219 ha. Bazel heeft 108 ha en kent een veelheid aan druivenrassen. Het kanton Bern ligt wat geïsoleerd, en telt 16 ha wijngaarden, aan de oevers van de Thunersee. Vergeten we echter niet de bezittingen in de regio van de Drie Meren, aan het meer van Bienne.

Signaleren we nog dat elk Zwitsers kanton wel een aantal ha wijngaarden toelaat : dit gaat van 32 ha in Schwyz en 25 ha in Luzern (dit zijn de belangrijkste), tot 0,2 ha in Nidwalden en 0,1 ha in Obwalden (dit zijn dan de kleinste).

AOC : Aargau, Sankt-Gallen en Bern.

Bron: www.swisswine.be (Swisswine - Saveurs Suisse - Import van Zwitserse wijnen)